

هنرمندان مشهدی از ظرفیت های مشهد برای پیشروبودن در هنر نقالی و ضرورت رویکردهای خلاقانه می گویند

هنری سنتی، نیازمند نگاه امروزی

الهام ظریفیان

گزارش روز

نقالی یکی از هنرهای نمایشی قدیمی ایرانیان است که تا پیش از ورود تلویزیون در دوره قاجاری مهم ترین سرگرمی و همچنین رسانه آموزشی مردم محسوب می شد. پس از ورود رسانه های جدید، این هنر رو به فراموشی گذاشت. تا اینکه در سال های اخیر تلاش هایی برای احیای آن صورت گرفت. مشهد به دلیل نزدیکی به آرامگاه خالق داستان های استفاده شده در نقالی، همیشه در این هنر پیشرو بوده و حرف برای گفتن داشته است، چنان که از اسفند پارسال تاکنون چند رویداد در موضوع نقالی در مشهد برگزار شده است، ازجمله جشنواره هنرهای مردمی شهرداری مشهد که یکی از بخش های خود را به نقالی اختصاص داد. برنامه ده روزه نقالی در فروردین به سفارش اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان و با مدیریت امور هنری شهرداری که فروردین امسال با حضور «انقال و با دو موضوع کرامات امام رضا» و قصه های شاهنامه حدود ششصد اجرا برگزار شد و همچنین سی اجرای نقالی به مناسبت روز بزرگداشت فردوسی در بیست و پنجم اردیبهشت. با این حال، کارشناسان هنرهای نمایشی و استادان هنر نقالی بر این باورند که این هنر نیز مانند همه هنرهای زنده به روزرسانی و رویکردهای خلاقانه برای جذب بیشتر مخاطبان در عصر کنونی است. در گزارش زیر به سراغ سه تن از این هنرمندان رقییم و درباره همین موضوع با آن ها گفت و گو کردیم.

نقالی در فرهنگ شهروندی

کریم جشنی، هنرمند تئاتر مشهد که در رویدادهای اخیر نقالی در مشهد مسئولیت هایی بر عهده داشته است، از کارکردهای گوناگونی که هنر نقالی در عصر کنونی می تواند داشته باشد، نام می برد و می گوید: ما می توانیم از نقالی در زمینه های مثبت خوانی و پرده خوانی درباره کرامات امام رضا^(ع)، معرفی مراکز تفریحی و گردشگری و تاریخی شهر و همچنین آموزش های شهروندی استفاده کنیم. هنر نقالی در عین حال که سخت است، سهل الوصول نیز هست. اجرای این هنر برخلاف هنرهای نمایشی دیگر امکانات زیرساختی چندانی نیاز ندارد.

هنرمندان نقالی می توانند با کمترین امکانات در هر مکانی از مترو گرفته تا فضاهای سرویشده، پارک ها و معابر به اجرای نقالی بپردازند. او بر این نکته که هنر نقالی در حوزه اجرا و آموزش نیازمند به روزرسانی است، تأکید می کند و می افزاید، خلاقیت و نوآوری در ارائه محتوا و تلفیق آیین های سنتی نقالی و شیوه های روز هنرهای نمایشی می تواند در جذب مخاطب و انتقال مفاهیم تأثیر زیادی داشته باشد. اجرای سنتی نقالی بالحن و زبان مرسوم کلاسیک در جای خود باید حفظ شود و مکان های مشخصی را برای آن ها در نظر گرفت، اما می توانیم اجراهای خلاقانه ای را نیز در جغرافیای مدرن تر شهری در نظر بگیریم.

البته چنین رویکردهایی هرچند انکد، اما پیش از این نیز سابقه داشته است. گاهی هنرمندانی که نگاه آکادمیک تری در هنرهای نمایشی دارند، رویکردهای خلاقانه ای در این حوزه داشته اند و با استفاده از پرده های الکترونیک، ویدئو و دیگر سخت افزارهای جدید سعی کرده اند شکل بصری اجرای نقالی را جذاب تر کنند.

دومین رویداد ملی «سفینه النجاة» از بیست و چهارم تا بیست و ششم خرداد امسال با حضور جمعی از هنرمندان انقلاب اسلامی در رشته های گرافیک، تصویرسازی، حروف نگاری، عکاسی، نقاشی، گرافیک متحرک، تولیدات ویدئویی و تولیدات تصویری در مشهد مقدس برگزار می شود. به گزارش شهرا، این رویداد که یکی از اهدافش بسترسازی برای آشنایی و تعامل هنرمندان با یکدیگر است، درواقع عرض ارادت جمعی از

طرحی برای اجرای نقالی در فرهنگ سراها

این کارگردان تئاتر به ضرورت راه اندازی جشنواره های تخصصی نقالی نیز اشاره می کند و می گوید: جشنواره ها معایب و مزایای خودشان را دارند. اما معمولاً محلی برای تبادل تجربیات اصحاب هنر در قالب رقابتی دوستانه هستند، به ویژه اگر شرکت کنندگان بتوانند آثار یکدیگر را ببینند. به نظرم راه اندازی یک جشنواره دائمی نقالی در مشهد بهترین شیوه آموزش و ایجاد خلاقیت و نوآوری در این حوزه است. چنین جشنواره ای باید مبتنی بر خلاقیت باشد تا هنرمندان براساس آنچه در فراخوان جشنواره منتشر می شود، سعی کنند آثار متفاوت تری ارائه بدهند. جشنی با تأکید بر استقبال خوب نسل جدید از این هنر می گوید: در سال های گذشته شاهد ظهور استعداد های جدید بسیاری در نقالی بوده ام. بسیار خوش حالم که می بینم نونهالان و نوجوانان جذب این هنر شده اند. این اتفاق خیلی خوبی است. اما به نظر می رسد برنامه ریزی و سامان دهی گسترده تری لازم است تا سازمان های مختلف فرهنگی پای کار بیایند و زمینه انتقال تجربه هنرمندان پیشکسوت به نسل جدید فراهم شود. به تاگی طرحی برای اجرا و آموزش نقالی در فرهنگ سراهای شهر داده ایم که در صورت تصویب، می تواند علاقه مندان زیادی را پوشش دهد.

هنر نقالی نیازمند به روزرسانی است

جلال شهبازنژاد، دیگر هنرمند تئاتر مشهد، براینکه نمی توان هنر نقالی را به موضوعات شاهنامه محدود کرد، تأکید می کند و می گوید: نقالی در موضوعات دیگر مانند موضوعات مذهبی کاربرد دارد. برای مثال، ما هنر مثبت خوانی را درباره واقعه عاشورا داریم. همچنین در سال های گذشته برخی نقالان درباره اتفاقات روز نقالی می کنند، اما اصلی ترین نوع نقالی که از دیرباز می شناسیم، درباره شاهنامه است. هنر نقال این است که بتواند داستان را با طعنه طراوت و بیان شیوا برای تماشاگران بازسازی کند و به تصویر بکشد. در هنر نقالی فقط یک نفر روی صحنه است و همه نقش ها را خودش بازی می کند. بنابراین باید بتواند با هنر خود همه تصویرسازی ها را انجام دهد. او می افزاید: نه تنها نقالی، بلکه همه هنرهای زنده به روزرسانی و رویکردهای خلاقانه و نامند در گذشته هستند. نقال های خوبی از گذشته تا امروز داشته ایم، اما بیشترشان در همان شیوه کلاسیک و سنتی باقی مانده اند. اجرای خلاقانه نقالی و استفاده از تجهیزات مانند ویدئو پروژکشن، پخش ویدئو، موسیقی و صدا و حتی تصویرسازی سه بعدی می تواند شکل تازه ای به اجرای نقالی بدهد و کمک کند که تماشاگر امروز با روایت بهتر ارتباط برقرار کند.

حمایت از نقالان برتر جشنواره ها

این هنرمند نیز از جشنواره های تئاتر دانش آموزی که بخش های نقالی و پرده خوانی در آن ها گنجانده شده اند، به عنوان اقدامی ارزشمند در سال های گذشته یاد می کند و می گوید: این جشنواره ها اقبال دانش آموزان و خانواده ها را به این هنر افزایش داده اند، چنان که اگر در گذشته دانش آموزان دوست داشتند در گروه های سرود یا تئاتر مدرسه حضور داشته باشند، حالا به حضور در گروه های نقالی هم علاقه پیدا کرده اند. چون این هنر یک نفره است و می توانند در خانه آن را تمرین کنند. این مسابقات تا مراحل کشوری برگزاری می شوند و دانش آموزان تشویق می شوند برای آن وقت بگذارند. با این حال، هنوز هم جای خالی آموزش جدی در این حوزه وجود

هنرمندان انقلاب اسلامی به مبدأ عشق، حضرت سیدالشهدا(ع)، محسوب می شود. از این رو جمعی از تشکل های مردمی هنر و رسانه انقلاب اسلامی با همراهی مرکز ارتباطات و رسانه آستان قدس رضوی در جوار مقصد مطهر شمس الشموس علی بن موسی الرضا(ع) فرصتی را فراهم کرده اند تا هنرمندان متعهد و انقلابی مشق عشق کنند. براین اساس نیز هنرمندان در اعتکاف سه روزه هنری، با نذر آثار هنری شان به مانا ترین حقیقت

دارد. او می افزاید، درنظرگرفتن بخشی برای اجرای نقالی در جشنواره های استقبال از بهار سال های اخیر در آشناسدن مردم با این هنر مؤثر بوده و موجب شده است که تاحدی از هنرمندان این رشته حمایت شود، اما این حمایت ها کافی نیست و هنوز کسی نمی تواند بگوید از نقالی پول درمی آورد. این حمایت های گاه به گاه در حد هدیه کوچکی برای این هنرمندان است. اگر شهرداری بتواند برای اجراهای سالیانه اش از برگزیدگان جشنواره های دانش آموزی نقالی استفاده کند، باعث می شود استعداد های این رشته تشویق و به یادگیری بیشتر دلگرم شوند. شهبازنژاد با اشاره به اینکه کانون پرورش فکری نیز هر سال در جشنواره های خود به نقالی می پردازد، تأکید می کند: با این حال، جشنواره های سازمان های مختلف باید مستمر و همسو باشند تا بتوانند از این هنر حمایت کنند و امکانی را فراهم آورند که این هنر ملی دوباره به فراموشی سپرده نشود.

وضعیت نقالی مشهد شایسته نیست

از سویی حسین شیبانی، دیگر هنرمند مطرح مشهدی، وضعیت هنر نقالی در مشهد را با توجه به جغرافیای خاص آن که آرامگاه فردوسی را دربرمی گیرد، شایسته این شهر نمی داند و در این زمینه خاطره ای را روایت می کند: چهار سال پیش به عنوان نقال و شاهنامه خوان و سفیر فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان انتخاب شدم. یکی از هنرمندان تاجیک که هر روز به دیدن اجرای ما می آمد و به فردوسی علاقه داشت، گفت: خوش به حال شما که در مشهد آرامگاه فردوسی را دارید و هر وقت دوست داشته باشید، می توانید بروید آنجا نقالی کنید. من گفتم: ای کاش واقعا این طوری بود. او می افزاید: همه اجراهای نقالی مشهد به ایام نوروز و روز بزرگداشت فردوسی در بیست و پنجم اردیبهشت محدود شده است. البته شهرداری در قالب نمایش های خیابانی به نقالی می پردازد، درحالی که در طول سال و به طور منظم می توان در آرامگاه فردوسی برنامه نقالی برگزار کرد. من هم تئاتر خیابانی و هم نقالی کار کرده ام. گرایش و علاقه مردم به نقالی و داستان های شاهنامه چیزی فراتر از تصور است. اگر این اتفاق بیفتد و نقالی به صورت پیوسته در گوشه و کنار شهر اجرا شود، بی شک حال مردم خیلی بهتر می شود. چون نقالی نوعی روایت و بیان داستان هایی پر از پند و اندرز است

عالم هستی، حضرت حسین(ع)، متصل می شوند. براساس آمار ارائه شده در صفحه اینستاگرام رویداد «سفینه النجاة»، هنرمندانی از همه استان های کشور برای حضور در این اعتکاف سه روزه پذیرفته شده اند که بیشترین پذیرفته شدگان به ترتیب از استان های تهران، قم و اصفهان است.

تعداد پذیرفته شدگان از خراسان رضوی ۳۲ نفر است و این استان در رتبه چهارم قرار دارد.

و در این عصر که کمتر کسی فرصت کتاب خواندن دارد، غنیمت بزرگی است.

روود به عرصه نقالی سخیف شده است

شیبانی نیز استقبال سال های اخیر کودکان و نوجوانان از نقالی را ارزشمند توصیف می کند و درعین حال می گوید: نقالی نسبت به دیگر رشته های هنرهای نمایشی یک کار تخصصی است. صرف اینکه بازیگر بیان خوبی داشته باشد و بتواند چند ژست نقالی بگیرد یا جلیقه پته و جقه داشته باشد، نمی توان اسم او را نقال گذاشت. به نظر می رسد ساده انگاری ای که درباره سیاه بازی اتفاق افتاده، درباره نقالی هم درحال تکرار است. در سال های گذشته نهاد های مختلف در موضوع سیاه بازی شتاب زده عمل کردند و نتیجه این شد که هرکسی فکر کرد اگر ورزش را سیاه کند، لباس سرخ بپوشد و دایره رنگی دستش بگیرد، می تواند سیاه بازی کند. این طور شد که اعتبار سیاه بازی پایین آمد و چند سال است که این اتفاق دارد برای نقالی هم می افتد: چنان که خیلی از کارشناسانی که اجراهای بعضی نقال ها در آرامگاه فردوسی در نوروز امسال را دیده بودند، می گفتند این برنامه ها را لغو کنید. زیرا چیزی در چنته ندارند. یعنی روود به عرصه نقالی خیلی ارزان و سخیف شده است.

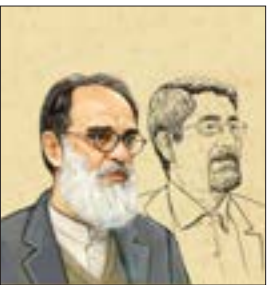
این هنرمند تأکید می کند: ضرورت دارد رویکردهای خلاقانه ای را در حوزه آموزش و اجرای این هنر مدنظر داشته باشیم. این حوزه نیازمند به روزرسانی به ویژه در اجرا و آموزش به نسل جدید است. مادر سال ۱۴۰۲ زندگی می کنیم و ادبیات عامیانه کوچه بازاری مان خیلی تغییر کرده است. مردم اصطلاحاتی به کار می برند که نسل من شاید متوجه نشود. ما نیازمند نوآوری و پرهیز از ساده پنداری در اجرا و آموزش نقالی شاهنامه هستیم. آن اصطلاحات تخصصی در جای خود حتما باید به کار روند، ولی برای مردم کوچ و بازار باید ساده تر حرف بزنیم و در عین حال از تحریف به دور بمانیم. شیبانی همچنین به لزوم اجراهای ثابت نقالی در طول سال در شهر مشهد در کنار برگزاری جشنواره ها اشاره می کند و می گوید: جشنواره های یاد رویکردهای خلاقانه را در نظر بگیرند و مستمر باشند. اما نباید فراموش کنیم که جشنواره ها روایدهایی نهایتاً سالانه هستند. آنچه نقالی به آن نیاز دارد، اجراهای مستمر در طول سال و در گوشه و کنار شهر برای مردم است. نقالی در مشهد احتیاج به دبیرخانه دائمی یا پایگاه ثابت دارد که برای اجراهای مختلف در طول سال و در همه نقاط شهر برنامه ریزی کند.

رویداد «خلاق و نوآور» برگزیدگان خود را شناخت

پس از برگزاری نشست داوری رویداد «خلاق و نوآور» که به همت مؤسسه فرهنگی شهرا را برگزار شد، برگزیدگان این رویداد معرفی شدند. به گزارش شهرا، انبوز، مصطفی اعلمی با ارائه طرح فیلم نامه «کنترل موش ها» و «استفاده از دو چرخه»، محمد همتی و رضا رحمانی نسب با ارائه طرح «به سوی نور»، داود نجف زادگان و همکاران با ارائه طرح «۱۲ طرح در ۳ دسته موضوعی»، نعمت سرگلزایی با ارائه طرح «معضل هبی»، محمد صادقی با ارائه طرح «فردای دیروز»، زهرا راکیی با ارائه طرح «مسافر بهشت»، علیرضا خلاق با طرح «نمایش عروسکی» و امید طاهری با طرح «داستان خانه سبز» موفق شدند نظرات داوران و کارشناسان حاضر را به طرح ارائه خود جلب کنند. در این رویداد، طرح هایی در حوزه خدمات شهری درباره مسائل شهری مانند کنترل جمعیت سگ های ولگرد و بی صاحب، آلودگی هوا و صوت در شهر، کنترل و مبارزه با جوندگان شهری، کاهش معضلات زباله گردی و مزاحمت های شغلی ارائه شد.

نام گذاری ۲ خیابان به نام هنرمندان فقید مشهد

بر اساس مصوبه صدویانزدهمین جلسه علنی شورای اسلامی شهر مشهد، دو خیابان در مناطق ۲ و ۷ مشهد به نام شهاب ملت خواه و سیدمحسن مصطفی زاده، هنرمندان فقید و تأثیرگذار نام گذاری شد. بر اساس ماده واحده مصوب شورای اسلامی شهر مشهد، معبر فرعی یاس ۱۶ واقع در خیابان جانباز ۳ در منطقه ۲ شهرداری مشهد با حفظ شماره به نام استاد فقید شهاب ملت خواه نام گذاری شد. همچنین معبر فرعی شهید باقری ۱۸ واقع در شهرک ابوذر در منطقه ۷ شهرداری مشهد با حفظ شماره به نام استاد فقید سیدمحسن مصطفی زاده نام گذاری شد.

روزهای تعطیلی اجرای نمایش های مشهد اعلام شد

تعطیلی اجرای نمایش ها به دلیل هم زمانی با سالروز رحلت امام خمینی^(ع)، قیام خوتین ۱۵ خرداد و شهادت امام محمدتقی^(ع) اعلام شد. به گزارش شهرا، انبوز، اجرای نمایش در همه سالن ها از اذان مغرب یکشنبه سیزدهم خرداد تا پایان پنجشنبه هفدهم خرداد لغو خواهد شد.

رضا عطاران «صدام» را بازی می کند؟

پروانه ساخت فیلم سینمایی «صد دام» به کارگردانی پندرام پورامیری و تهیه کنندگی مجتبی رشوند صادر شد. درحالی که پیش از این رضا عطاران به عنوان نخستین بازیگر فیلم معرفی شده بود، اخبار دیگری مبنی بر حضور برداشت او در این فیلم منتشر شده است. براساس خبری که «سینما بلی» منتشر کرده، حضور رضا عطاران در نقش «صدام» در این فیلم منتفی است. ضمن اینکه عکس های منتشرشده در فضای مجازی از رضا عطاران در نقش صدام، با استفاده از هوش مصنوعی تهیه شده بود. براساس اخبار منتشرشده، بازیگران فیلم از چهره های شناخته شده سینما هستند و به زودی معرفی می شوند. با آغاز پیش تولید، فیلم برداری «صد دام» تابستان امسال آغاز خواهد شد.

سینماهای کشور ۱۴ و ۱۵ خرداد تعطیل است

سینما های سراسر کشور به مناسبت تعطیلات نیمه خرداد، دو روز تعطیل می شوند. به گزارش باشگاه خبرنگاران جوان، سینماهای کشور به مناسبت فرارسیدن سالروز رحلت امام خمینی^(ع) و نیز قیام ۱۵ خرداد، دوشنبه و سه شنبه هفته آینده تعطیل هستند. فعالیت سینما ها تا پایان شب یکشنبه سیزدهم خرداد برقرار است و پس از آن نخستین سانس ها، از ساعت ۱۱ چهارشنبه شانزدهم خرداد آغاز می شود. هم اکنون فیلم های «تگزاس ۳»، «قلعه»، «مست عشق»، «تمساح خونی»، «سال گریه»، «نیلگون»، «تاوان»، «بی بدن»، «آسمان غرب»، «پاراتچی»، «ایلیا جستجوی قهرمان» و «نوروز» به روی پرده است.